

Barraca de les Comes

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Les Comes
Alçada: 282

Coordenades:

Latitud: 41.63721
Longitud: 1.88954
UTM Est (X): 407513
UTM Nord (Y): 4610093

Classificació

Número de fitxa 08053-373
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Malgrat la barraca presenta un bon estat general, a la part posterior, ha sofert un lleuger despreniment de la corona exterior resultat que exerceix la pressió d'un cirerer d'arbóç.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A0080001700000H
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 11/03/2017 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada a llevant del mas de les Comes, a mà dreta, baixant pel camí que mena fins al torrent de cal Robert. A pocs metres de la barraca, hi passa la torrentera de les Comes que desguassa al torrent. Des d'aquest indret, s'observen els masos de les Comes i del Cellers (al terme de Rellinars). Està envoltada de brolla de romaní i al seu costat mateix hi creix ufanós un cirerer d'arboç. Per sobre, hi passa la línia elèctrica.

La barraca està construïda damunt de la roca, aprofitant els rocs que de manera natural es desprenen de la cinglera, sense desbatar i amb molt poques falques de consolidació. És de planta quadrangular, de 2,20 metres de costat a l'interior i de 3,70 per 3,40 metres a l'exterior. Els rocs més grossos i sense desbatar es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin.

La porta està orientada a l'oest, amb una única llinda, més o menys plana. Els brancals són rectes, amb una lleugera inclinació. El brancal dret de la construcció és de fet el mateix mur on reposa la llinda. Mesura 1,25 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,55 metres. Els murs tenen un gruix que oscil·la entre els 60 i els 65 cm aproximadament. La coberta és de volta per aproximació de filades. A l'exterior, conserva gairebé la totalitat del voladís i part del recobriment, que en aquesta zona és d'argiles. Entrant a mà dreta hi ha cinc tinells de petites dimensions, tres arran de terra i un parell més amunt. Té una única espitllera orientada al nord.

Gairebé arran de camí, i en línia recte cap a la barraca, hi ha un pou o cisterna d'aigua sense coberta, de planta quadrada i uns vuitanta centímetres de fondària, molt característiques del municipi. Aquesta és plena d'herbassar i hi creix un arbre al seu interior.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 7169.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta

quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

